

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

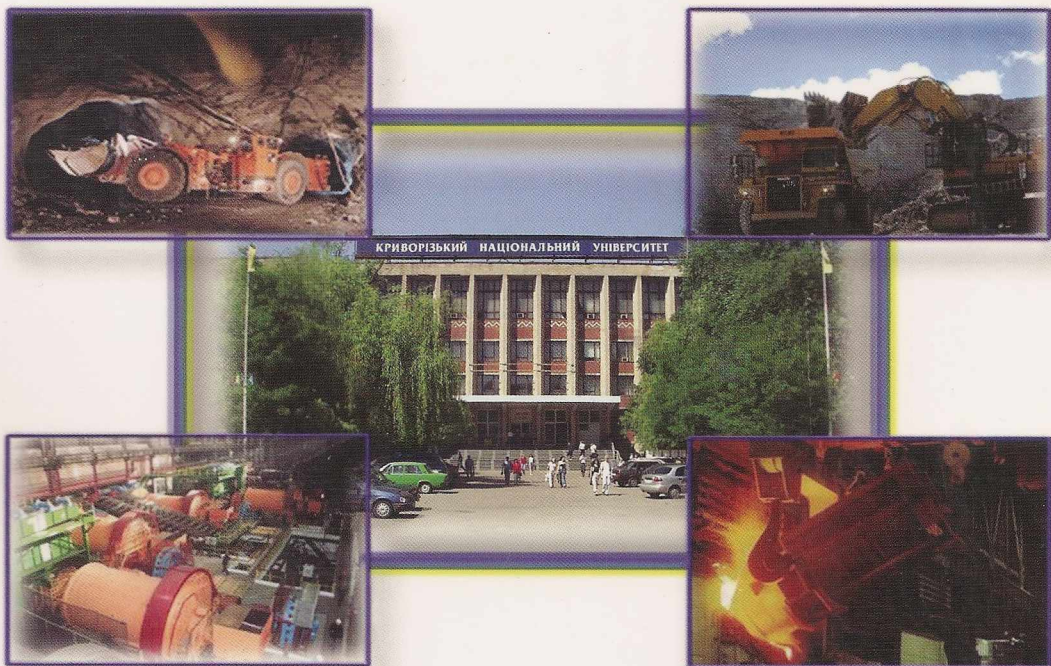
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Том 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 378.147:[159.954:37]

Е. О. Кокарева

канд. пед. наук, викладач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

e-mail: singgirl@yandex.ru

ЕВРИСТИЧНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У даній статті висвітлюються поняття «евристичне навчання», «творчий саморозвиток» та розглядаються потенційні можливості евристичного навчання для творчого саморозвитку студентів.

Постановка проблеми. Сучасна парадигма національної освіти головною освітньою метою визначає створення умов для особистісного розвитку та самореалізації кожного громадянина. Особливої гостроти зазначена проблема набуває в системі вищої педагогічної освіти, адже професійна діяльність майбутнього педагога постійно вимагатиме від нього неформалізованих підходів до організації навчального процесу. У зв'язку з цим система навчання студента повинна бути пронизана ідеєю творчого саморозвитку. Ефективним засобом стимулювання творчого саморозвитку майбутніх педагогів сучасна психолого-педагогічна наука називає евристичну діяльність та її дидактичну складову – евристичне навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не дивлячись на розробленість окремих аспектів зазначеної проблеми (питання творчого саморозвитку розглянуто у працях таких учених, як В. Андреев, М. Костенко, О. Слободян, Р. Цокур та ін., проблемам евристичного навчання присвятили роботи Т. Дмитренко, Ю. Кулюткін, В. Лозова, В. Моляко, В. Пушкін, В. Соколов, А. Хуторський та ін.), вона залишається невирішеною.

Метою статті є обґрунтування потенційних можливостей евристичного навчання для творчого саморозвитку майбутніх педагогів.

Результати дослідження. Аналіз наукової літератури з питань творчості (Г. Альтшулер, Д. Богоявленська, А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Фромм та ін.), творчої активності та діяльності (Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанський, Л. Виготський, В. Давидов, І. Лернер, В. Паламарчук, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський та ін.), евристичного навчання (В. Андреев, В. Воронін, К. Власенко, П. Каптерев, М. Лазарев, К. Пчоліна, В. Соколов, А. Хуторський та ін.) дав змогу виокремити евристичне навчання як засіб творчого саморозвитку майбутніх педагогів. Евристичне навчання було визначено як тип навчання, націлений на розвиток особистісних якостей студентів, що забезпечує пошук і створення ними нових навчальних продуктів та уможливорюється завдяки спрямуванню наставника, керівна позиція якого є завуальованою. Зміст евристичного навчання передбачає цілепокладання, побудову власної освітньої траєкторії, зіставлення особистих продуктів діяльності з культурно-історичними аналогами. У результаті евристичне навчання стає механізмом пізнавального саморуку, саморозвитку особистості.

За базове обрано положення про те, що творчий саморозвиток – це вмотивована, рефлексивна діяльність, спрямована на вдосконалення творчих особистісних якостей, що забезпечує успішну професійну та життєву самореалізацію. Його основними сферами виступають майбутня професійна діяльність та особисте життя.

Для активізації процесу саморозвитку студентів педагогічних навчальних закладів, поліпшення рівнів вияву їх творчих якостей обґрунтовано технологію творчого саморозвитку майбутніх педагогів у процесі евристичного навчання. Основою реалізації зазначеної технології є її змістовна складова – евристичне навчання, – що впроваджується у низці його форм і методів та завдань, наприклад:

- евристичний семінар, план якого студенти самостійно складають та здійснюють проведення;
- самоатестація навчальних досягнень (заліки, опитування за певними модулями студентами один одного);
- участь студентів у творчих тижнях – захист студентами власних творчих робіт;

– створення та порівняння планів евристичних лекцій та семінарів, евристичних питань до самостійної роботи у формах кросвордів не тільки для однокурсників, а й для учнів шкіл з урахуванням вікових особливостей кожної з груп;

– власне визначення тематики занять та їх змісту в межах певного модуля та їх представлення на занятті;

– застосування методу вживання, коли студентам пропонується уявити себе в стані іншого об'єкта (художника чи композитора) і таким чином, ставлячи питання щодо життя, творчості самому собі, більш емоційно та вмотивовано сприймати матеріал;

– створення студентами евристичних методичних посібників, які включають розроблені плани-конспекти різноманітних евристичних занять, евристичні питання та завдання для самостійної роботи, евристичні завдання для навчальної діяльності;

– створення та проведення творчих конкурсів (розробка тематичного виховного заходу, створення гімну, герба факультету, університету тощо).

Окрім того, студентам факультетів мистецтв пропонується розробити різнопланові проекти, підготувати виставки робіт, провести заняття-представлення стильового розмаїття музики, художніх жанрів, власних досліджень видів сучасного мистецтва тощо.

Такий підхід повинен зберігатися і при визначенні евристичних завдань для самостійної роботи студентів, наприклад, представити власне бачення музичної культури особистості та розкрити шляхи її формування в сучасній студентській молоді; зробити «музичний колаж» з уривків музичних творів композитора, який би віддзеркалював як образний світ, настрої певного твору, так і особливості стилю та внутрішнього світу його автора; дібрати серію картин, які б відображали зміни у творчості художника, пояснити та прокоментувати на їх основі головні віхи творчого шляху митця тощо.

У дослідженні було визначено, що для реалізації технології творчого саморозвитку майбутніх педагогів необхідно дотримуватись таких дидактичних умов:

– підготовка викладачів до реалізації технології творчого саморозвитку (організація методичних семінарів із питань технології творчого саморозвитку, її змісту та особливостей реалізації, надання методичної допомоги щодо впровадження евристичного навчання);

– створення творчого навчального середовища (впровадження евристичного навчання, що включає обізнаність педагога у його здійсненні та потенціал студента в опануванні евристичних форм, методів навчання для підвищення мотивації творчого саморозвитку, активізації пізнавальних процесів, створення умов для навчальної творчої діяльності та розвитку творчого потенціалу);

– побудова індивідуальної програми творчого саморозвитку студента (опанування студентами системи знань та вмінь щодо фіксації основних освітніх орієнтирів, вироблення системи особистісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, виявлення пріоритетів, тактичних та стратегічних цілей, визначення форм і методів здійснення навчальної діяльності та життєдіяльності).

Наше дослідження не вичерпує всіх аспектів творчого саморозвитку майбутніх педагогів. Потребують подальшого вивчення проблеми творчого саморозвитку в інших видах навчальної діяльності, необхідно дослідити умови творчого саморозвитку школярів та методичні аспекти підготовки майбутніх педагогів до організації евристичного навчання.

Література

1. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития: инновационный курс. Кн. 1. / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во КГУ, 1996. – 550 с.
2. Интенсификация творческой деятельности студентов / [В. И. Андреев и др.]. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1990. – 197, [1] с.
3. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с.
4. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А. В. Хуторской. – М. : Изд-во Москов. у-та. – 2003. – 415 с.
5. Хуторской А. В. Современная дидактика: [учебник для вузов] / А. В. Хуторской. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.